

Umělecká hodnota, Lisin Artem učo 420350

Oceňování té či oné umělecké dílo, mluví o jeho umělecké hodnotě. Ale umělecký - relativní pojem. To není nezbytnou kvalitu předmětu, jako je hustota a teplota, a představuje rozsudek subjektu k objektu. Zkoumá přírodu hodnot a uměleckou hodnotu M. S. Kagan konstatuje, že "umělecká realita, kterou prožíváme je fiktivní, iluzorní a stvořenou umělcem realitou, nikdy objektivní skutečnosti"¹. Osobitost umělecké hodnoty vědec vidí v "hodnotě samotného stvoření, totiž celistvého estetické-anestetického transformace skutečnosti". Komplexně zkoumá pojem hodnoty, M. S. Kagan ukazuje na hierarchickou strukturu systému hodnot, v němž na její vrcholu je postaven jeden druh hodnoty, pak další.

Sociolog K. Manheim spojuje hierarchickou hodnotnou strukturu s tím, že na základě svých duchovních ústavů člověk jen myslí, ale prochází hierarchicky. To konstatuje, že "S touto hierarchickou strukturou života příliš souvisí okolnost, že poslední prvek, který stojí nad všemi ostatními, který obdrží na této hierarchické stupnici nejvyšší hodnocení, musí jako by sám zaručit svou kvalitu"². Navíc toto hodnocení závisí od stávající v té době kolektivního vědomí a jen přes jeho zprostředkování může být vnímáno jako něco nezpochybnitelné.

Tedy pojem uměleckosti historicky a sociokulturní proměny, protože je spojen s běžnou hierarchickou stupnicí hodnot, existující v dané společnosti a v dané době - "u renesančních mistrů ten pojem nebyl stejný jako u středověkých, mistři baroka ho měli jinak, než klasicisti, modernisti jinak, než realisti - atd."

Stejný názor zastává filozof A. Banfi. Zkoumá problém vztahu mezi uměním a společností, poznamenává, že "Není pochyb o tom, že každá společnost, a často se každá jednotlivá sociální vrstva má nejen svou vlastní časovou osu prostorových a časových hodnot, ale také vlastní preference v oblasti malířství a hudby".

Je všeobecně známo, jak nepřátelsky byl oslavován příchod impresionistických obrazů vprostřed 1860 let v oficiálních akademických kruzích Francii. Historie kultury oplývá podobnými příklady, patří do různých dob, potvrzují nestálé a věčně proměnlivé hodnocení uměleckých děl.

Umělecký trh neurčuje míru umělecké hodnoty předmětu, ale jen jasně ukazuje míru hodnoty, definované v souladu s rozsahem uměleckých hodnot, charakteristickým pro danou společnost v daném čase. Ale problémy vznikají i s definicí, co lze považovat za umělecké dílo v moderní kultuře a co ne. Podle tradiční estetiky obecné a specifické rysy díla jsou jeho estetické kvality. Důsledkem tohoto rozšířeného přístupu je omezování umělecké tvorby k vytváření krásy a přirovnání

---

¹ Kagan M.S. „Filozofská teorie hodnot“, 1997

² Manheim K. „Sociologie kultury“, 2000

umělecké hodnoty k hodnotě estetické. A. Banfi konstatuje, že "Estetika staletími vtrhávala v oblasti umění, protože umění bylo jako ztělesněním krásného. Tak, struktura umění byla pochopená hlavně - téměř proti samé umělecké zkušenosti - jako struktura estetická a význam umění byl stanoven v závislosti na estetice. Estetický výklad umění se odrazil pak jako norma ve výtvarném umění, a silně jeho vývoj potlačil a převrátil"³. Nicméně estetické předměty existují i mimo umění, ale skutečný průběh vývoje umění ve dvacátém století ukázal, že to přesahuje hranice jen estetického výrazu. Podle M. S. Kagana, "umělecká hodnota je ve všech případech integrovanou kvalitou uměleckého díla, ve kterém spojení, často protichůdné, její estetické hodnoty, morální, politické, náboženské a existenciální". Kromě toho, M. S. Kagan uvažuje o uměleckou hodnotu jako samostatný axiologický jev a předkládá teze o "zásadním rozdílu estetické a umělecké hodnoty".

V moderní kultuře umělecké dílo není vždy definované estetickými vlastnostmi. Tady je to, co píše o tom stoupenec radikálního anestetického směru v moderní filozofii umění filozof a sociolog T. Binkley: "Umění nepotřebuje v tom, aby bylo estetické"⁴. Navíc, v moderní sociokulturní situaci umělecké dílo ne vždy musí být hmotným objektem - například, konceptuální umění. Tak, umělec Robert Barry v prosinci 1969 organizoval výstavu, na které ani jednou věc neexponoval. Komentoval tuto událost takto: "Moje výstava v Art Project Gallery v Amsterdamu, v prosinci '69, bude pokračovat dva týdny. Požádal jsem je, aby našli dveře a přimáčkli můj oznámení na ní, které sdělovalo: "Pro expozice galerie bude uzavřena"".

Podle amerického vědce P. Ziffa, který studuje metodologické problémy filosofické teorie umění, výraz "umělecké dílo" použit různě: "až do té doby, dokud umění skončí být tím, čím vždy bylo - tím, co něco mění a také i sebe, dokud se vyskytují převraty v umění, výraz "umělecké dílo", nebo jakákoli jiná nahrazující jednotka řeči, bude měnit stejně"⁵.

---

³ Banfi A. „Filozofie umění“, 1989

⁴ Binkley T. „Americká filozofie umění: Soubor“, 1997

⁵ Ziff P. „Otázka defenice uměleckého díla“, 1994